



Skupština Crne Gore
Parlamentarna budžetska kancelarija

Prikaz revizije
Državne revizorske institucije
Godišnjeg finansijskog izvještaja
DOO „Crnogorski elektrodistributivni
sistem“ Podgorica
za 2022. godinu
Konačni izvještaj





Broj: 6/2024

Klas. br: 00-51-6/24-6

Datum: jul 2024. godine

Pripremila: Parlamentarna budžetska kancelarija

* Parlamentarna budžetska kancelarija Skupštine Crne Gore, prilikom izrade istraživačkih radova, koristi se javno dostupnim podacima i podacima iz baza ograničenog pristupa, strogo vodeći računa o kredibilnosti izvora. Kancelarija ulaže sve razumne napore da informacije sadržane u istraživačkom radu budu tačne i potpune, ali ne snosi odgovornost za eventualnu netačnost i nepotpunost istih. Stavovi izrečeni u tekstu ne predstavljaju zvaničan stav Skupštine Crne Gore.

** Svi pojmovi upotrijebljeni u istraživačkom radu u muškom gramatičkom rodu obuhvataju muški i ženski rod lica na koja se odnose.



U skladu sa Godišnjim planom revizije i Odlukom o vršenju revizije, **Državna revizorska institucija** je izvršila **finansijsku reviziju** i **reviziju pravilnosti** poslovanja DOO „Crnogorski elektrodistributivni sistem“, Podgorica za 2022. godinu.

FINANSIJSKOM REVIZIJOM godišnjih finansijskih izvještaja DOO „Crnogorski elektrodistributivni sistem“, Podgorica za 2022. godinu, utvrđeno je da pogrešna prikazivanja u finansijskim izvještajima za 2022. godinu, pojedinačno ili zbirno, imaju materijalan i prožimajući efekat na finansijske izvještaje, te u skladu s navedenim nadležni Kolegijum Državne revizorskse institucije izražava **NEGATIVNO MIŠLJENJE** na finansijsku reviziju. Povodom **FINANSIJSKE REVIZIJE**, Državna revizorska institucija je subjektu revizije dala dvije (2) preporuke.

Finansijska revizija - **NEGATIVNO MIŠLJENJE**

dvije preporuke

REVIZIJOM PRAVLNOSTI godišnjih finansijskih izvještaja DOO „Crnogorski elektrodistributivni sistem“ – Podgorica za 2022. godinu, utvrđeno je da Društvo nije u potpunosti uskladilo poslovne aktivnosti sa zakonskim i drugim propisima. Revizijom su utvrđena odstupanja i neusklađenosti poslovanja Društva sa: Zakonom o upravljanju i unutrašnjim kontrolama u javnom sektoru, Zakonom o radu, Zakonom o obligacionim odnosima, Zakonom o privrednim društvima, Zakonom o javnim nabavkama i Pravilnikom o kancelarijskom i arhivskom poslovanju. Slučajevi neusklađenosti, pojedinačno ili zbirno imaju i materijalan i prožimajući karakter u odnosu na postavljene kriterijume za reviziju pravilnosti, na osnovu čega je nadležni Kolegijum Državne revizorskse institucije izrazio **NEGATIVNO MIŠLJENJE NA REVIZIJU PRAVLNOSTI**. Povodom **REVIZIJE PRAVLNOSTI**, Državna revizorska institucija je subjektu revizije dala jedanaest (11) preporuka.

Revizija pravilnosti - **NEGATIVNO MIŠLJENJE**

11 preporuka

Ključne nepravilnosti¹:

Preporuka F1: Preporučuje se Društvu da u saradnji sa Osnivačem, nastavi aktivnosti koje se odnose na rješavanje imovinsko pravnog statusa imovine i u skladu sa tim realno iskaže pozicije koje se odnose na stanje imovine i kapitala.

Preporuka F2: Društvo treba da vrši obračun odloženih poreskih sredstava i odloženih poreskih obaveza primjenom propisanih stopa shodno Zakonu o porezu na dobit pravnih lica, i da izvrši ispravku greške u skladu sa MRS 8 - Računovodstvene politike, promjene računovodstvenih procjena i greške.

Preporuka P5: Društvo treba da zapošljavanje na radnim mjestima koja su predviđena aktom o sistematizaciji i za koje postoji izražena potreba, zapošljava u skladu sa članom 24 Zakona o radu po pravilu javnim oglašavanjem. Usluge Agencije za privremeno ustupanje zaposlenih po pravilu treba koristiti samo za poslove koji zahtijevaju privremeni rad.

Preporuka P10: Društvo treba da poštuje vrijednosne razrede predviđene članom 26 Zakona o javnim nabavkama, ne vrši podjelu predmeta nabavke suprotno čl. 27 st. 3 Zakona o javnim nabavkama i sprovodi postupke jednostavnih javnih nabavki u skladu sa Zakonom.

¹ Infografik Državne revizorske institucije koji se odnosi na Izvještaj o reviziji Godišnjeg finansijskog izvještaja DOO „Crnogorski elektrodistributivni sistem“ Podgorica za 2022. godinu: <https://www.dri.co.me/storage/images/gallery/infografik/2024/CEDIS%20-%20izvod.pdf>



Revizija je sprovedena u skladu s Međunarodnim standardima vrhovnih revizorskih institucija (ISSAI - nivo III). Državna revizorska institucija je poštovala etičke zahtjeve, planirala i izvršila reviziju na način kojim je obezbijeđeno razumno uvjerenje da li su finansijski izvještaji DOO „Crnogorski elektroprivredni sistem“ Podgorica za 2022. godinu, sačinjeni i prezentovani, u svim materijalno značajnim pitanjima, u skladu sa važećim okvirom finansijskog izvještavanja i da li je poslovanje subjekta revizije bilo u skladu sa važećim zakonskim i drugim propisima.

Predmet revizije bili su sljedeći finansijski izvještaji za 2022. godinu:

Iskaz o finansijskoj poziciji - Bilans stanja

Iskaz o ukupnom rezultatu - Bilans uspjeha

Iskaz o novčanim tokovima

Iskaz o promjenama na kapitalu

Napomene uz finansijske iskaze

Predmet revizije su i pravna uređenost i organizaciono ustrojstvo Društva, sistem javnih nabavki i sudski sporovi koje vodi Društvo. Predmet su bili i ostali aspekti poslovanja društva.

Izvještaj o reviziji Državne revizorske institucije je dostavljen:

- Odboru direktora, kao organu upravljanja i rukovođenja Društva, radi preduzimanja mjera iz svoje nadležnosti
- AD „Elektroprivreda Crne Gore“ Nikšić kao osnivaču Društva, radi preduzimanja mjera iz svoje nadležnosti
- Ministarstvu finansija i Ministarstvu energetike i rudarstva, radi preduzimanja mjera iz svoje nadležnosti i unapređenja položaja Društva i jačanja odgovornosti u upravljanju javnim finansijama
- Odboru za ekonomiju, budžet i finansije Skupštine Crne Gore, da se upozna sa sadržajem
- Vrhovnom državnom tužilaštvu shodno čl. 3 Protokola o saradnji Vrhovnog državnog tužilaštva i Državne revizorske institucije, da se upozna sa sadržajem

13 preporuka:

Društvo treba da do **15.03.2024. godine** dostavi Državnoj revizorskoj instituciji Plan aktivnosti za realizaciju izdatih preporuka koji treba da sadrži mjere, nosioce aktivnosti i rokove.

Društvo treba da do **02.09.2024. godine** dostavi Državnoj revizorskoj instituciji Izvještaj o sprovedenim radnjama po izrađenim i dostavljenim preporukama.

Izvodi iz nalaza i preporuke

- U okviru knjigovodstvene evidencije Društva, a koja se odnosi na nematerijalnu imovinu, nekretnine, postrojenja i opremu sadašnje vrijednosti, na dan 31.12.2022. godine, od 338.776.385,37 € evidentiran je dio sredstava koji se odnosi na zemljište i građevinske objekte sa iskazanom sadašnjom vrijednošću od 5.632.156,23 €, za koje Društvo ne posjeduje dokumentaciju o vlasništvu. Iznos je evidentiran na podračunu - Obaveze koje se mogu konvertovati u kapital.

FINANSIJSKA REVIZIJA

Preporuka F1: Preporučuje se Društvu da u saradnji sa Osnivačem, nastavi aktivnosti koje se odnose na rješavanje imovinsko pravnog statusa imovine i u skladu sa tim realno iskaže pozicije koje se odnose na stanje imovine i kapitala.



- Obračun odloženog poreskog sredstva je vršen po stopi 9 %, iako je od 01.01.2022. godine, prema Izmjenama i dopunama Zakona o porezu na dobit pravnih lica, u primjeni progresivni način oporezivanja. Iz obračuna se konstatuje da je Društvo po osnovu primjene neodgovarajuće poreske stope iskazalo odloženi poreski prihod u manjem iznosu za 119.210,90 €. Takođe, u odnosu na obračun poreskih obaveza, utvrđena je razlika u iznosu od 3.616.168 €, odnosno obaveze treba uvećati za navedeni iznos.

Preporuka F2: Društvo treba da vrši obračun odloženih poreskih sredstava i odloženih poreskih obaveza primjenom propisanih stopa shodno Zakonu o porezu na dobit pravnih lica, i da izvrši ispravku greške u skladu sa MRS 8 - Računovodstvene politike, promjene računovodstvenih procjena i greške.

FINANSIJSKA REVIZIJA

- Društvo nije, u skladu sa Zakonom o upravljanju i unutrašnjim kontrolama u javnom sektoru, odredilo lice odgovorno za koordinaciju aktivnosti na sprovođenju i unapređenju upravljanja i kontrola, niti usvojilo Plan za unapređenje upravljanja i kontrola za 2022. godinu. Društvo nije, u skladu sa Zakonom, preduzelo mjere za sprečavanje i otklanjanje rizika od nepravilnosti i prevara, odnosno, nije donijeta procedura za prijavljivanje i postupanje po sumnjama na nepravilnosti i prevare, niti određeno lice za prijem i postupanje po obavještenjima o sumnjama na nepravilnosti i prevare.

REVIZIJA PRAVILNOSTI

Preporuka P1: Društvo treba da u skladu sa čl. 7 Zakona o upravljanju i unutrašnjim kontrolama u javnom sektoru odredi lice odgovorno za koordinaciju aktivnosti na sprovođenju i unapređenju upravljanja i kontrola. Takođe, u skladu sa čl. 52 Zakona o upravljanju i unutrašnjim kontrolama u javnom sektoru, treba donijeti proceduru za prijavljivanje i postupanje po sumnjama na nepravilnosti i prevare i odrediti lice za prijem i postupanje po obavještenjima o sumnjama na nepravilnosti i prevare u subjektu.



- Djelovodnik se ne vodi po sistemu osnovnih brojeva i podbrojeva, odnosno, naknadno primljeni akti u vezi sa jednim predmetom označenim osnovnim brojem ne označavaju se podbrojem, već se svakom aktu dodjeljuje novi osnovni broj, što nije u skladu sa Pravilnikom o kancelarijskom i arhivskom poslovanju.

Preporuka P2: Društvo treba da u skladu sa Pravilnikom o kancelarijskom i arhivskom poslovanju evidenciju akata i zaključivanje djelovodnika vodi po sistemu osnovnih brojeva i podbrojeva.

REVIZIJA PRAVILNOSTI



U Pravilniku o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji radnih mjesta Društva broj: 10-01-30812 od 08.09.2022. godine (prečišćeni tekst), kod sistematizacije radnih mjesta utvrđeni su nazivi radnih mjesta, opisi poslova (u tabelarnom prilogu koji sadrži naziv radnog mjesta i uslove radnog mjesta) ali nije utvrđen broj izvršilaca, dok je u toku revizije dostavljen spisak zaposlenih u Društvu sa inicijalima zaposlenih. Pravilnik je zaveden u djelovodniku i arhiviran (bez pratećih priloga), dok se primjerak istog zajedno sa priložima nalazi u Sektoru za ljudske resurse.

REVIZIJA
PRAVILNOSTI

Preporuka P3: Društvo treba da u skladu sa članom 5 Zakona o radu izvrši izmjene postojećeg Pravilnika o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji radnih mjesta Društva, na način što će Pravilnik sadržati broj izvršilaca i primjerak istog biti zajedno sa pratećim priložima (opis poslova radnog mjesta; posebni uslovi za zasnivanje radnog odnosa i ostalo) zaveden u djelovodniku kao cjelina i arhiviran u arhivi Društva.

Procedurom koja se odnosi na planiranje, prognoze i izvještavanje, nije detaljno razrađen proces izvještavanja, nijesu definisane vrste izvještaja, njihov sadržaj, namjena, način izrade sa podjelom odgovornosti, način i rokovi usvajanja, takođe nijesu određeni korisnici izvještavanja i rokovi dostavljanja izvještaja. Finansijski iskazi nijesu blagovremeno usvojeni od strane Skupštine Društva, dok su iskazi za 2022. godinu u konačnoj verziji, Upravi prihoda i carina dostavljeni sa zakašnjenjem.

Preporuka P4: Društvo treba da upotpuni Proceduru - Planiranje, prognoze i izvještavanje u dijelu izvještavanja. Takođe, u saradnji sa Osnivačem treba da obezbijedi blagovremeno usvajanje godišnjih finansijskih iskaza i njihovo dostavljanje nadležnom organu uprave u zakonom predviđenom roku.

REVIZIJA
PRAVILNOSTI

Društvo je u značajnom broju (u prosjeku 247 lica na mjesečnom nivou) vršilo zapošljavanje putem Sporazuma o preuzimanju, zaposlenih u Agenciji, privrednim društvima, državnim organima (zaposlene i lica u vd stanju), državnim i lokalnim preduzećima, bez sprovođenja javnog oglasa. Navedene prakse dovode do posredne diskriminacije prema licima koja traže zaposlenje, te iz tog razloga Društvo treba da obezbijedi jednaku dostupnost radnih mjesta nezaposlenim licima i ograniči prostor za diskriminaciju lica koja traže zapošljavanje.

REVIZIJA
PRAVILNOSTI

Preporuka P5: Društvo treba da zapošljavanje na radnim mjestima koja su predviđena aktom o sistematizaciji i za koje postoji izražena potreba, zapošljava u skladu sa članom 24 Zakona o radu po pravilu javnim oglašavanjem. Usluge Agencije za privremeno ustupanje zaposlenih po pravilu treba koristiti samo za poslove koji zahtijevaju privremeni rad.

Sporazum o ustupanju zaposlenih između Društva i Agencije ne sadrži, shodno članu 54 Zakona o radu, broj zaposlenih koji se ustupaju korisniku, kao i poslove koje će zaposleni obavljati. Društvo je umjesto da broj zaposlenih i poslove koje će obavljati predvidi Sporazumom, broj zaposlenih i poslove koje će obavljati preciziralo tokom godine putem pojedinačnih zahtjeva prema Agenciji za angažovanje izvršilaca.

Preporuka P6: Društvo treba da u skladu sa članom 54 Zakona o radu izvrši izmjene postojećeg Sporazuma na način da Sporazum sadrži naročito broj zaposlenih koji se ustupaju korisniku kao i poslove koje će zaposleni obavljati.

REVIZIJA
PRAVILNOSTI

Pored Ugovora o djelu koji su zaključivani za samostalno izvršenje određenog fizičkog ili intelektualnog posla, zaključivani su i Ugovori o djelu i za poslove koji su predviđeni aktom o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji. Ugovor o djelu može se zaključiti u skladu sa Zakonom o obligacionim odnosima samo za obavljanje poslova koji imaju za predmet samostalnu izradu ili opravku određene stvari, odnosno, samostalno izvršenje određenog fizičkog ili intelektualnog posla.

REVIZIJA
PRAVILNOSTI

Preporuka P7: Društvo treba da ugovore o djelu zaključuje samo za obavljanje poslova koji imaju za predmet samostalnu izradu ili opravku određene stvari u skladu sa Zakonom o obligacionim odnosima, odnosno za vršenje poslova van redovne djelatnosti poslodavca koji nijesu predviđeni Pravilnikom o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji radnih mjesta.

Društvo je vršilo obračun zarada na način da je dodatak za rad noću, rad na dan državnog ili vjerskog praznika i prekovremeni rad uvećavan za minuli rad.



Preporuka P8: Društvo treba da obračun zarada zaposlenih vrši u skladu sa članom 98 Zakona o radu i da uskladi Kolektivni ugovor u dijelu obračuna zarada.

REVIZIJA
PRAVILNOSTI

Društvo nije u skladu sa članom 21 Zakona o radu dostavljalo podatke o isplaćenim otpremninama Zavodu za zapošljavanje i organu uprave nadležnom za upravljanje kadrovima.

REVIZIJA
PRAVILNOSTI

Preporuka P9: Društvo treba da shodno članu 21 Zakona o radu dostavlja podatke o isplaćenim otpremninama Zavodu za zapošljavanje i organu uprave nadležnom za upravljanje kadrovima.

Društvo je dijeljenje predmeta nabavki i procjenjivanje vrijednosti nabavki na granicama vrijednosnih razreda internom procedurom prepoznalo kao potencijalnu zonu rizika, međutim, nije preduzelo preventivne mjere za sprječavanje nastanka identifikovanih rizika. Društvo je tokom 2022. godine vršilo jednostavne nabavke brojila, građevinskih radova, električnog materijala/opreme, usluga obezbjeđenja objekata, nabavka i ispitivanje PP aparata, nabavka betonskih kućica, kancelarijskog materijala, kancelarijskog namještaja, računarske opreme itd. ukupne procijenjene vrijednosti nabavki 2.023.624,98 € i ukupne ugovorene vrijednost 2.497.040,66 € (sa PDV-om) bez sprovođenja odgovarajućeg postupka javne, odnosno jednostavne nabavke. Navedeno nije u skladu sa članom 26 Zakona o javnim nabavkama kojim je predviđeno je da se nabavke razvrstavaju u vrijednosne razrede u zavisnosti od procijenjene vrijednosti na godišnjem nivou i članom 27 st. 3 Zakona o javnim nabavkama kojim je predviđeno da naručilac ne smije da vrši podjelu predmeta nabavke kojom se izbjegava primjena zakona. Društvo prilikom sprovođenja nabavki nije poštovalo Zakon o javnim nabavkama i nije sprovelo postupke javnih/jednostavnih nabavki, što je za posljedicu imalo podjelu predmeta nabavke, izbjegavanje postupaka javne nabavke i primjene Zakona o javnim nabavkama.



Preporuka P10: Društvo treba da poštuje vrijednosne razrede predviđene članom 26 Zakona o javnim nabavkama, ne vrši podjelu predmeta nabavke suprotno čl. 27 st. 3 Zakona o javnim nabavkama i sprovodi postupke jednostavnih javnih nabavki u skladu sa Zakonom.

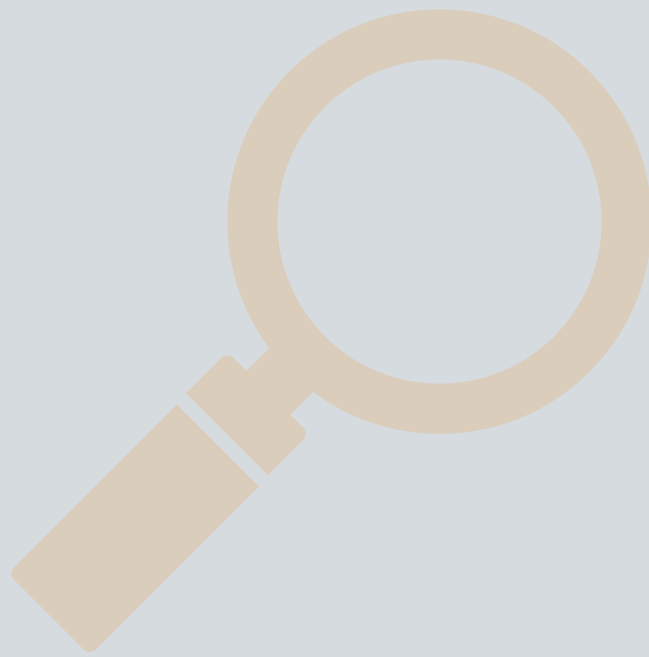
REVIZIJA
PRAVILNOSTI

U dva postupka javne nabavke za nabavku vozila i rešetkastih stubova, Ponuđači nijesu ispunjavali obavezni uslov u pogledu izmirenih dospjelih obaveza po osnovu poreza i doprinosa za penzijsko i zdravstveno osiguranje, predviđen čl. 99 Zakona o javnim nabavkama, koje ponude je Komisija za sprovođenje postupka javne nabavke vrednovala kao ispravne, i sa datim ponuđačima je zaključen ugovor. Navedeno nije u skladu sa članom 108 Zakona o javnim nabavkama, kojim je predviđeno da će Naručilac isključiti iz postupka javne nabavke privredni subjekat ako utvrdi da ne ispunjava obavezne uslove za učešće u postupku javne nabavke.

REVIZIJA
PRAVILNOSTI

Preporuka P11: Društvo treba da poštuje Zakon o javnim nabavkama i isključi iz postupka javne nabavke privredni subjekat koji ne ispunjava obavezne uslove za učešće u postupku javne nabavke.





U Parlamentarnoj budžetskoj kancelariji obavljaju se stručni poslovi koji se odnose na: izradu istraživačkih radova, odnosno analitičkih informativnih materijala i sažetaka relevantnih zvaničnih domaćih publikacija i publikacija međunarodnih institucija na teme od značaja za sprovođenje ekonomske i fiskalne politike, posebno u vezi sa ekonomskim i fiskalnim tendencijama u Crnoj Gori, kao i sa najznačajnijim globalnim tendencijama u oblasti ekonomije i finansija, u cilju podrške radu poslanika; saradnju sa domaćim i stranim institucijama, međunarodnim organizacijama i parlamentarnim budžetskim kancelarijama nacionalnih parlamenata i drugim srodnim službama.